

საინოვაციო-საინვესტიციო საქმიანობის როლი ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაში

შორენა მჟავანაძე
სტუ-ს დოქტორანტი

რეზიუმე

მსოფლიოში მიმდინარე სოციალურ-ეკონომიკური და ტექნოლოგიურ-ინოვაციური პროცესები ცხადყოფს, რომ პრაქტიკულად ნებისმიერი სახელმწიფოს ეკონომიკის კონკურენტუნარიანობა პირდაპირპროპორციულ კავშირშია ქვეყნის ინოვაციური ეკონომიკის განვითარებასთან. გლობალური ეკონომიკის უახლესი ტენდენციები და მზარდი მოთხოვნები ჩვენი ქვეყნის ეკონომიკური ზრდისათვის აუცილებელს ხდის ინოვაციური საქმიანობის გააქტიურებას.

მნიშვნელოვანია მსოფლიოში ეკონომიკურად განვითარებული ქვეყნების მაგალითზე დაყრდნობით ლოგიკური დასკვნების გაკეთება. ცნობილ კორპორაციათა უმეტესობამ სწორედ ინოვაციურ პროგრამებში დაბანდებული ინვესტიციებით მიაღწიეს განვითარების უდიდეს მასშტაბებს და თავიანთი სიძლიერე ინოვაციებში რადიკალური ინვესტიციების საფუძველზე მოიპოვეს. ამის ნათელი მაგალითია: იაპონიის, გერმანიის, საფრანგეთის, აშშ-ს და სხვა ეკონომიკურად განვითარებული ქვეყნების წარმატებული კომპანიები, ამიტომ ინოვაციების სტრუქტურაში მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავა ინვესტიციურმა კომპონენტმა.

იქიდან გამომდინარე, რომ ინოვაციური საქმიანობის განვითარებისათვის საქართველოს არ გააჩნია საკმარისი შიდა ფინანსური რესურსი, ჩვენთვის განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა. თუმცა ინვესტიციების მოძიებისას მნიშვნელოვანია ინვესტორთა ლუსტრირება, ვინაიდან უცხოური ინვესტიციები ქვეყნის ეკონომიკური და პოლიტიკური დამორჩილების ეფექტურ იარაღს წარმოადგენს, რითაც თავისთავად იზრდება ეკონომიკური უსაფრთხოების რისკი.

საკვანძო სიტყვები: ინოვაცია, ინოვაციური პოლიტიკა, ინვესტიცია, ეკონომიკური უსაფრთხოება, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები, ადგილობრივი შიდა ინვესტიციები, საინვესტიციო და საინოვაციო გარემო (კლიმატი), ეკონომიკური ზრდა.

THE ROLE OF INNOVATIVE-INVESTMENT ACTIVITY IN SOCIAL-ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTRY

Shorena Mzhavanadze
Georgian Technical University PHD student

SUMMARY

Social economic and innovative technological process show, that any country economic competitiveness is proportionally related to developing innovative economy. Newest tendencies and increasing demands of the global economy makes essential to increase innovations for economic growth of our country.

It is important to make logical conclusions based on examples of developing countries. Most famous corporations who reached the top and broad scope of the development did that by investing in innovations and achieved the strength with radical innovative investment. The examples are companies from Japan, Germany, USA and developed countries; that is why important part in structure of the innovations became investment component.

Given Georgia's scarce financial resources for innovations, international investments are very important to us. However, while searching for investment, investors must be lustrated. Foreign investment is the important weapon of economic and political conquest, and thus increases risk of economic safety.

Keywords: Innovation, innovation policy, Investment, Economic safety, foreign direct investment, Local Investments, Investment and innovation environment (climate), Economic Growth.

ძირითადი ტექსტი

ოცდამეერთე საუკუნემ ნათლად დაგვანახა, რომ მნიშვნელოვანწილად სწორედ ინოვაციური სფეროს განვითარებაში მიღწეული დონე და დინამიზმი ქმნის ეკონომიკური ზრდის მყარ ბაზას, ვინაიდან ინოვაციები ეროვნული და მსოფლიო ეკონომიკის განვითარების მამოძრავებელი ძალაა. არცერთ ქვეყანას არ შეუძლია მოიპოვოს კონკურენტული უპირატესობა ინოვაციების გარეშე.

ქვეყნისთვის ინოვაციური საქმიანობის გააქტიურება წარმოადგენს პრიორიტეტულ მიმართულებას, რადგან მისი წარმატებით განხორციელება განაპირობებს ეკონომიკური და სოციალური განვითარების პრობლემების ფართო სპექტრის გადაწყვეტას, და

რაც მთავარია, ის ქმედითი საშუალებაა, რომელმაც შეიძლება უზრუნველყოს ბაზრის შევსება საკუთარი წარმოების სხვადასხვა სახის კონკურენტუნარიანი პროდუქციით.

საქართველოს ეკონომიკური განვითარებისათვის და ევროინტეგრაციისათვის უმნიშვნელოვანესია საინოვაციო სისტემის განვითარების უზარი, რაც დასტურდება სხვა ქვეყნების გამოცდილებით. ევროპაში ეკონომიკური ზრდა, სოციალური პრობლემების გადაჭრა, სიღარიბის დაძლევა, დასაქმება და რეგიონის ჩამორჩენის აღმოფხვრა, ძირითადად საინოვაციო პოლიტიკის გატარებითაა უზრუნველყოფილი.

თანამედროვე მსოფლიო სხვადასხვა ქვეყნების სწრაფი ეკონომიკური და მაღალი ტექნოლოგიური განვითარების ფონზე საქართველოს ჩამორჩენა საინოვაციო კუთხით მკვეთრად იკვეთება, ვინაიდან მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყანაში ძალიან სწრაფად ხდება ინოვაციების შემოღება-დანერგვა, რასაც ჩვენი ქვეყანა ჯერ კიდევ ვერ ახერხებს, რადგან ქვეყანაში არ არსებობს საინოვაციო კლიმატი.

მიუხედავად იმისა, რომ 2014 წლის 19 თებერვალს საქართველოში შეიქმნა ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების განვითარების სააგენტო, დღეისათვის საქართველოში ინოვაციური კლიმატი მაინც არასახარბიელოა. ფაქტურად არ არსებობს ერთიანი ინოვაციური სახელმწიფო პოლიტიკა, სუსტია ინოვაციური ინფრასტრუქტურა, შეზღუდულია ინოვაციის ბაზარი და ამ პროცესების მართვის ნორმალური ეკონომიკური სტიმულირების საშუალება.

საქართველოში ინოვაციური პოლიტიკის გატარება შეუძლებელია ტექნოლოგიური პარკების, ინოვაციური ცენტრების, ლაბორატორიებისა და ბიზნეს-ინკუბატორების შექმნის გარეშე.

ტექნოლოგიების საუკუნედ წოდებულ თანამედროვე დროში და დაჩქარებული გლობალიზაციის პირობებში ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკურ სიძლიერეს (მდგრადობას) ეფექტური ინოვაციური პოლიტიკის გატარება განაპირობებს, რაც თავის მხრივ მოიაზრებს ინოვაციური საქმიანობის ფინანსური უზრუნველყოფის თანამედროვე სისტემების არსებობას.

საბაზრო ეკონომიკის პირობებში ინოვაციების გარეშე არ არსებობს ხანგრძლივი და მძლავრი აღმავლობა. ინოვაცია და კრეატიულობა აუცილებელი პირობაა ქვეყნის მდგრადი ზრდისა და განვითარებისათვის. ინოვაციური პროექტების დაგეგმვა და ინოვაციის დანერგვა კი თავის მხრივ დაკავშირებულია დიდ ინვესტიციებთან, ამიტომ ინოვაციურ პროცესებში მარკეტინგთან ერთად მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავა ინვესტიციურმა კომპონენტმა. სათანადო მოცულობით ინვესტიციების გამოყოფის გარეშე ყოველგვარი ინოვაციური იდეა რაოდენ შთამბეჭდავიც არ უნდა იყოს იგი, განუხორციელებელ ოცნებად დარჩება.

ინოვაციებში ჩადებული ინვესტიციის ძირითადი მახასიათებელი რისკისა და შემოსავლის შეფარდება

ხდება. რისკი ერთმნიშვნელოვნად მაღალია. რაც შეეხება შემოსავლიანობას, ინოვაციის დანერგვას შეუძლია დიდი მოგების მოტანა, მაგრამ საწყის ეტაპზე საჭიროა დიდი ინვესტიციები, ხოლო მოგების მიღება შეიძლება დროში გაინელოს. სწორედ ამიტომ ინოვაციურ პროექტებში ინვესტიციების მოზიდვა გართულებულია დაბანდებათა გრძელვადიანი ხასიათისა და პირველ ეტაპზე უკუგების არარსებობის გამო, აგრეთვე იმის რისკით, რომ ეს ინვესტიციები შეიძლება საერთოდ უშედეგო აღმოჩნდეს. სწორედ ეს არის მიზეზი იმისა, რომ ინვესტიციები ინოვაციებში უაღრესად აქტუალური პრობლემაა, ამიტომაც ქვეყნის ინოვაციურ განვითარებაში უმეტესად სახელმწიფო უნდა ასრულებდეს მთავარ როლს. იგი თავად უნდა გვევლინებოდეს უმსხვილეს ინვესტორად ახალი ცოდნისა და ტექნოლოგიების დანერგვის მიზნით. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან უნდა ხდებოდეს ეროვნული მნიშვნელობის მქონე პრიორიტეტული სფეროების დაფინანსება. მაგ: განათლება, თავდაცვა, ენერგეტიკა, მედიცინა, ეკოლოგია და სხვა.

მიუხედავად იმისა, რომ ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკის უმთავრესი მიზანია საკუთარი წარმოების აღორძინება, გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნებისთვის ეს შეუძლებელია უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის გარეშე. სამწუხაროდ ამჟამად საქართველოსაც არ აქვს იმის ფუფუნება, რომ უცხოური კაპიტალის გარეშე უზრუნველყოს ეკონომიკის წინსვლა, ამიტომ განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ხელსაყრელი საინვესტიციო გარემოს შექმნას. ინვესტიციები ხელს შეუწყობს ეროვნული ეკონომიკის ზრდის ტემპების დაჩქარებას. ნაახალისებს როგორც ახალ ისე კრიზისში მყოფ საწარმოებს, უზრუნველყოფს ქვეყნის ინტეგრაციულ პროცესებში ჩართვას.

ეკონომიკის საბაზრო სისტემის, განსაკუთრებით გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნების მსოფლიო გამოცდილება ცხადყოფს, რომ ქვეყნის განვითარების სასურველი პარამეტრების უზრუნველყოფის, არსებული ეროვნული, სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემების მოგვარების საქმეში ინვესტიციებს, რაციონალურ საინვესტიციო გარემოს და შესაბამისად ინვესტიციურ აქტიურობას არსებითი როლის შესრულება შეუძლია. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ასოცირდება არა მარტო ფინანსური კაპიტალის შემოდინებასთან, არამედ განიხილება, როგორც ინსტრუმენტი, რომელსაც მიმღებ ქვეყანაში შემოაქვს ცოდნა, მართვის თანამედროვე პრაქტიკა, ხარისხის მახასიათებლები, ბრენდი, პროდუქციის მარკეტინგის საერთაშორისო არხები და ა.შ. რაც შესაბამისად, ხელს უწყობს მასპინძელი ქვეყნის გლობალური წარმოების ქსელში ინტეგრაციას, სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას, ეფექტიანობის ამაღლებას, ეკონომიკურ ზრდას. ეს ყველაფერი კი ნელ-ნელა თავის დადებით ზეგავლენას მოახდენს მოსახლეობის ცხოვრების დონესა და ხარისხზე.

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები დამოუკი-

დებელი საქართველოს ისტორიაში თითქმის ყველა მთავრობის მთავარი სამოქმედო გეგმის მიხედვით ეკონომიკური ზრდის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფაქტორად სახელდება, თუმცა დღემდე ვერ მოხერხდა სახელმწიფოს მიერ მიმზიდველი საინვესტიციო გარემოს შექმნა და შესაბამისად ქვეყნისთვის საჭირო ინვესტიციების მოზიდვა.

როგორც აღვნიშნეთ, უცხოური ინვესტიციები უაღრესად დადებით ზეგავლენას ახდენენ რეგიონები ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებაზე, თუმცა ინვესტირებისას უარყოფით შედეგებსაც ექნება ადგილი, მაგრამ მთავარია იგი საზღვარგარეთული ინვესტიციების მოზიდვის პოლიტიკის ინსტრუმენტების სისტემის დახმარებით შევამციროთ და მაქსიმალურად გავზარდოთ პოზიტიური გავლენა ეკონომიკურ და სოციალურ განვითარებაზე ეკონომიკური უსაფრთხოების რისკის დონის გაზრდის გარეშე.

ასევე აუცილებელია ქვეყანამ დაიცვას ის აუცილებელი ზღვარი, რომელიც გადის უცხოური ინვესტიციების მოზიდვასა და ადგილობრივი ბიზნესის განვითარების ხაზზე. საერთოდ ცნობილი ფაქტია, რომ უცხოელი ინვესტორი კაპიტალს არ დააბანდებს ისეთ ქვეყანაში, სადაც შიდა ინვესტიციური პრაქტიკა მოშლილია. გამომდინარე აქედან შეიძლება დავასკვნათ, რომ ინვესტიციური კრიზისის დაძლევის კატალიზატორად შეიძლება მივიჩნიოთ შიდა საინვესტიციო საქმიანობის გააქტიურება, გამოცოცხლება.

საინვესტიციო გარემო ხელსაყრელი უნდა იყოს არამარტო უცხოური ინვესტიციების მოზიდვისათვის, არამედ, შიდა კერძო ინვესტიციებისათვისაც. სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს ორივე მხარის უფლებების დაცვა და ორივე მათგანისთვის საუკეთესო ხელსაყრელი ბიზნეს გარემოს შექმნა. სახელმწიფომ უნდა შეძლოს უცხოურ და ადგილობრივ ინვესტიციებს შორის იმ ბალანსის შენარჩუნება, რაც აუცილებელია ქვეყნის ეკონომიკური ზრდისათვის და ქვეყნის ეკონომიკური უსაფრთხოების შენარჩუნებისათვის. მას კი განაპირობებს სწორად შექმნილი და მუდმივად კონტროლირებადი საინვესტიციო გარემო, რომელიც ადაპტირებული უნდა იყოს როგორც ქვეყნის პოტენციალთან, ასევე გარე ფაქტორებთან.

საქართველოში არსებული საინვესტიციო რესურსების შეზღუდულობის პირობებში აუცილებელია ინვესტირების მიმართულებების ოპტიმალური შერჩევა. პრიორიტეტული მიმართილების შერჩევა კი სახელმწიფო პოლიტიკის უმნიშვნელოვანესი მხარეა. რასაკვირველია პრიორიტეტი იმ დარგებში უნდა მიიღონ, რომლებიც ქვეყნის ეკონომიკურ უსაფრთხოებას უზრუნველყოფენ და იმ სანარმოებშიც, რომლებსაც ქვეყნისათვის სტრატეგიული მნიშვნელობა აქვთ. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ აუცილებელია ინვესტირება ინოვაციებში, ვინაიდან სწორი ინოვაციური პოლიტიკა თანამედროვე ბიზნესის წარმატების საწინდარია.

ამრიგად, ყოველივე ზემოთ აღნიშნულიდან გა-

მომდინარე შეიძლება შევაჯამოთ და ვთქვათ, რომ თემის აქტუალურობა გამომდინარეობს საქართველოს დღევანდელი ეკონომიკური ვითარებიდან. კერძოდ, საქართველო დღესდღეობით არის თითქმის კრიზისულ სიტუაციაში, ამიტომ საჭიროა სწრაფი და მოქნილი საინვესტიციო პოლიტიკის შემუშავება ინვესტიციების მოსაზიდად, განსაკუთრებით ინოვაციურ საქმიანობაში, რადგან სხვა ქვეყნების გამოცდილებამ აჩვენა, რომ ეკონომიკური კრიზისის დროს სწორედ ის სანარმოები აღწევენ წარმატებას, სადაც ინოვაციური საქმიანობა და ახალი პროდუქტის დანერგვა მართვის უწყვეტ პროცესს წარმოადგენს. დღესდღეობით საქართველოში შეზღუდული ფინანსური შესაძლებლობების პირობებში, კომპანიათა უმრავლესობა ძირითად ფინანსურ რესურსებს მიმართავს წარმოების მიმდინარე საჭიროებების დასაფინანსებლად და ნაკლებად აქვს შესაძლებლობა, რომ გამოიყენოს ისინი ინოვაციური პროექტების განხორციელებისათვის, ქართული კომპანიების მხოლოდ მცირე ნაწილი ახერხებს სიახლე შესთავაზოს მომხმარებლებს, დახვეწოს და გააუმჯობესოს არსებული პროდუქცია. მართალია, მაღალი ტექნოლოგიები, ინოვაციები, ტექნოლოგიური სტარტაპები და ა.შ. საქართველოს დღევანდელი რეალობისთვის არც ისე ორგანულია, მაგრამ მაშინ, როდესაც გლობალიზაცია ასე ყოვლისმომცველი ხდება, საჭიროა დღესვე გადავდგათ ნაბიჯები მიმზიდველი საინვესტიციო-საინოვაციო საქმიანობის გააქტიურებისთვის, ვინაიდან ინვესტიციების დაბალი დონე, ინვესტიციურ-ინოვაციური პროცესების რეგიონული რეგულირების არ არსებობა შეიძლება მივაკუთვნოთ რეგიონის ეკონომიკის უსაფრთხოების განვითარების მაღალი ხარისხის ერთ-ერთ რისკ-ფაქტორს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბესიკ ალადაშვილი - ეკონომიკური უსაფრთხოება (თეორია, მეთოდოლოგია, პრაქტიკა), (თბილისი 2011 წ);
2. ა. აბრალავა-ეკონომიკისა და ბიზნესის გლობალურ-ინოვაციური პრობლემები (თბილისი- 2014წ).
3. რევაზ შენგელია, ჟუჟუნა ნიკლაური, ნათია შენგელია - ინვესტიციები და მათი როლი ტრანსფორმირებადი ეკონომიკის ქვეყნების განვითარებაში (თბილისი- 2013 წ);
4. ლეო ჩიქავა — ინოვაციური ეკონომიკა (თბილისი-2006 წ);
5. ჟურნალი “ეკონომიკა”- 2016 წ - №5-6 (გვ. 16-28), №7-8 (გვ. 205-215);
6. ჟურნალი “ბიზნეს-ინჟინირინგი”- 2016 წ -№4 (გვ. 91-95);
7. <http://www.economy.ge>